

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΝΟΤΑΡΑ

Ο Μέγας Σμάρτυρας του Παλιολόγου μπροστά στον Πατριάρχη. Μία δραματική σκηνή στο σπίτι του Λουκά Νοταρά. Ο Σουλτάνος μεθυμένος. Μία κόρη πνέεται και μία περήφανη άπαντησι. Η οικογένεισι Νοταρά στον τόπο του Μαρτυρίου. «Για την άγαπη του Χριστού». Ο Αποκεφαλισμός. Ένας Σουλτάνος φεύγει και άπατεών. Η δευτέρα έκτακτομένη.

Ένα από τὰ φοβερότερα γεγονότα τῆς Ἀλώσεωσ τῆσ Κοινωταπνοπόλεωσ, εἶνε καὶ τὸ ἀναγερόμενο στὴν οικογένεια τοῦ Λουκά Νοταρά, τοῦ Μεγάλου Λουκά τοῦ ἀρχινοταροῦ τοῦ Βυζαντινοῦ Στόλου. Οἱ Νοταράδεσ ἦσαν ἡ εὐγενέστωσ οικογένεια τῆσ Πόλεωσ, ἡ παλαιάτη, ποὺ τὰ κορίτσια τῆσ καὶ τ' ἀγόρια τῆσ θαμιάζονταν γιὰ τὴν ὀμορφιά τοῦσ, τὴ μόρφωσι καὶ τὴν ἀξιογντία τοῦσ.

Ο Λουκάσ Νοταράσ ἦταν γιὰ ὸ Μέγασ Σουλτοῦλοσ τοῦ Κοινωταπνοῦ Παλιολόγου, ἔξωλοσ πολιτικῶσ καὶ λόγιωσ, ὅπωσ μαρτυροῦν ἡ ἐπιστολέσ τοῦ πρὸσ Θεόδωρο τὸν Καρυστιανὸν καὶ Γεώργιο τὸν Σχολάριο. Κατὰ τὴν πολεμοκρία τῆσ Πόλεωσ, ὸ Λουκάσ Νοταράσ ἐπολιέωρε μὲ ἀνδρεία ἐναντιὸν τὸν Τούρκο. Ὅταν ὅμοσ οἱ ἔθλοοι κτήσαν στὴν Πόλι, ὸ Νοταράσ μὲ τὴν οικογένειάν τοῦ κλείστησαν στὸ σπίτι τοῦσ καὶ ἀπέμνησαν τὴ σφαγὴ, ποὺ γίνετο τὴν πρώτη μέρα. Ὁ σύγγρονοσ τοῦσ ἰστοριογράφωσ, Φραντζῆσ, δηγεῖται ὅσ ἔξε τὴν ἐπακολοθησασαν οικογενειακὴν τοῦσ τραγωδία. Μεταφορῶμεσ σὲ ἀπλοῦστερη γλῶσσα τὴ διηγεῖται τοῦ :

«Τὴν ἄλλη μέρα, ὸ Σουλτάνωσ Μωάμεθ ἐκάλεσε τὸ Λουκά Νοταρά, τὸν παρηγόρησε, διέταξε νὰ δοθοῦν στὴ γυναῖκα τοῦ καὶ στὰ παιδιὰ τοῦ 100 ἀσπρα στὸν καθένα, καὶ ἔπειτα τοῦσ εἶπε ὅτι ὸ σκοπόσ τοῦ ἦταν νὰ τοῦ ἀνάθεσι τὴν διοίκρη ὄλεσ τῆσ Πόλεωσ καὶ νὰ τὸν προδιέασῃ σὲ ἀξίωμα ἐνδοξότερο ἀπὸ κείνο ποῦ εἶχε στὸν καιροῦ τοῦ Βασιλέωσ. Ἐζήτησε μάλιστα ἀπὸ αὐτόν τὰ ὄνοματα ὄλων τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἀνοτιέρω ἀξιωματικῶν τοῦ Παλατιοῦ. Ὁ Νοταράσ τοῦ ἔδωκε τὰ ζητηθέντα ὄνοματα. Ὁ Σουλτάνωσ τὸν ἄφησε νὰ γυροσι στὸ σπίτι τοῦ καὶ ἔπειτα διέταξε νὰ ζητησοῦν στὰ πλοια καὶ στὶσ σκηνῆσ τοῦσ τοῦσ σημειωθέντασ ἐπιφανείσ ἀντρεσ, καὶ τοῦσ ἔξαγόρησε ὄλουσ, πληρωσασ χίλια ἀσπρα γιὰ τὸν καθένα.

«Τὴν ἄλλη μέρα ὸ Σουλτάνωσ Ξαναμπίκη, γιὰ δευτέρη φορὰ, στὴν Πόλι. Ἡ ἐπικειχὴ διάθεσισ τοῦ δὲν εἶχε ἀκόμη ἐκλείψει. Ἐπῆγε κατ' εὐθείαν στὸ ἀρχοντεῖο τοῦ Νοταρά, καὶ εὐρήσε τὴν γυναῖκα τοῦ νρεββατωμένη ἀπὸ τῆσ φοβερέσ συγκινήσεισ τῆσ προηγουμένησ. Ἐπλησίασε λοιπὸν στὸ κρεββάτι καὶ εἶπε στὴν ἄρροστη Νοταρία :

— Χαίρε, ὸ μητέρα, καὶ μὴ λυπῶσαι γιὰ ὄσα ἔγιναν ! Αὐτὸ ἦταν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐχῶ πολὺ περισσότερα ἀπ' ὄσα ἔχασασ, γιὰ νὰ σοῦ δώσω μόνο κντταξὲ νὰ γίνεσ καλά.

«Τότε προσήλθαν καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Μεγάλου Λουκάσ καὶ ἐπροσκήνησαν τὸ νέο τοῦσ κύριο καὶ τὸν εὐχαριστήσαν. Ἐπειτα ὸ Σουλτάνωσ ἀνεχώρησε γιὰ νὰ περιοδεῖται μέσα στὴν Πόλι.

«Ὅλοσ οἱ ἀρχιστάτοισ —δηλ. ὄλοσ οἱ ἐπιζήσαντεσ κατοικοῦσ— εἶχαν ὀδηγηθῆ ἀπὸ Τούρκοισ στατόπεδο καὶ στὸ στόλο. Στουδ ὄρομωσ δὲν ἔφαινε πνεχὴ ζωντανή. Μόνο στὰ σπίτια ἔξακολοθῶσε ἡ λεηλασία τὰ σατανικά τῆσ ὄρησι. Οἱ Τούρκοισ ἔφαγαν παντοῦ, ἄρραξαν, καὶ καμιά φορὰ ἀλλοκοτοῦνοντο ἐπάνω στὴν ἀσπαγή.

«Ἡ ὄρισι τῆσ μεγάλεσ ἀυτῆσ πόλεωσ (ἡ ὄποια χθὲσ ἀκόμη ἦταν γεμάτη ζωή, ἀποτελοῦσα τὴν κεφαλὴ καὶ τὴν καρδιά ὄλου τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆσ Ἀνατολήσ, τῶρα δὲ ἦταν περμένη καὶ ἄφωρη), ἐπροξένησε κάποια συγκίνηρη καὶ σ' αὐτὴ ἀκόμη τῆσ σιδερένιασ καρδιά Μωάμεθ τοῦ Β'. Ὁ Μωάμεθ, ὄταν ἔφτασε μπροστὰ στὰ Ἀνάκτορα καὶ εἶδε τὴν ἐρημιά ποῦ ἐπικρατοῦσε σ' αὐτὰ, δὲν μπόρεσε νὰ μὴ θυμηθῆ τοῦσ στίχοισ τοῦ Πέσρη ποιητῆ : «Ἡ ἀράχη ἐκελεῖ χρεῖ θυρωροῦ στίσ στοῦσ τοῦ Βασιλέωσ, καὶ ἡ κοινουδάρια τονεῖ τὸν ἴμο τῆσ θλίψεωσ στὸ Παλάτι τοῦ Ἀφρασιὰβ». Ἄλλ' ἡ σ υ γ κ ἰ ν η σ τοῦ Σουλτάνου ἦταν προσω ρ ε ν ἡ καὶ ἡ φιλαν

θροπία δὲν ἐκράτησε πολλὴ ὄρα στὴν πνεχη τοῦ. «Κοντὰ σ' Ἀνάκτορα, διέταξε ὸ Σουλτάνωσ νὰ ἐτοιμασθῆ συμποσίο. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἦλε καὶ ἐμῆσοι, διέταξε τὴν ἀρχινοταροῦ τοῦ νὰ πῆ στὸ σπίτι τοῦ Μεγάλου Λουκάσ Νοταρά καὶ νὰ τοῦ πῆ, ὅτι ὸ Σουλτάνωσ ὄρει νὰ στείλῃ ἀμέσοσ τὸ νεότερο γνιοῦ τοῦ στὸ συμποσίο. Ἦταν δὲ ὸ νέοσ μόλιτ 14 ἔτων καὶ πολὺ ὄραιοσ... Μόλιτ ὸ πατέρασ ἄκουσε τὴν διαταγὴ τοῦ ἀκολάστοῦ Σουλτάνου, ἀνεκρωσθῆ καὶ εἶπε :

— Δὲν σνηθίζομε ἐμεῖσ νὰ παραδίνουμε, μὲ τὰ ἴδια σοσ τὰ χέρια, τὰ παιδιὰ μασ, γιὰ νὰ μαγαρισθοῦν. Προτιμότερο εἶνε νὰ στείλῃ ὸ Σουλτάνωσ ὄρημὸν νὰ μὴ πῆρῃ τὸ κεφάλι !

«Ὁ ἀρχινοταροῦσ ἀνεβούλευσε τὸν Νοταρά νὰ μὴν ἐρθεῖ σὴν τὴν ὄρηγὴ τοῦ Σουλτάνου· ἀλλ' ὸ εὐγενῆσ ἄρχων εἶπε :

— Ἄν θέλλῃ, ἄσ πῆρῃ τὸ παιδι διὰ τῆσ βιασ. Ἐγὼ θεληματικῶσ δὲν τὸ παραδίνω.

«Τότε ὸ ἀρχινοταροῦσ ἐγύρωσε στὸ Σουλτάνω καὶ τοῦ ἀνεκοῖωσε τὰ λόγια τοῦ Μεγάλου Λουκάσ. Ὁ Σουλτάνωσ ἐφώνησε :

— Πῆγαινε λοιπὸν πάλι, μαζὺ μὲ τὸ ὄρημω.

Ἐσὺ νὰ φέρησ τὸ παιδι καὶ ὸ ὄρημοσ νὰ πῆρῃ τὸ δούκα καὶ τοῦσ ἄλλωσ γνιοῦσ τοῦσ.

Μωάμεθ ὸ Κατακτητῆσ

Καὶ ὸ ἰστοριογράφωσ δηγεῖται μὲ τὴν βραχυλόγια τὸν ἄρχινοταροῦσ, τὰ ἐπακολοθησάντα :

«Μόλιτ ὸ Λουκάσ Νοταράσ ἔλαβε τὸ μήνυμα, ἐβίλησε τὴν γυναῖκα τοῦ καὶ τὰ κορίτσια τοῦ καὶ πῆγε μὲ τὸ ὄρημω, αὐτόσ καὶ οἱ δύο μεγαλύτεροισ γνιοῦσ τοῦ. Ὁ νεότεροσ γνιοῦσ τοῦ ἀναγκαστήκε ν' ἀκολοθῆσ τὸν ἀρχινοταροῦ, ὸ ὄποιοσ παρῆσσε τὸ παιδι στὸ Σουλτάνω καὶ ἰδεῖτε τοῦσ ἄλλωσ, ποῦ ἐτέκοτο στὴν πύλῃ τοῦ Παλατιοῦ.

«Ὁ Σουλτάνωσ ἐκράτησε τὸ παιδι καὶ διέταξε τὸ ὄρημω ν' ἀποκεφαλίσῃ τὸν πατέρα καὶ τοῦσ δύο ἀδελφοῦσ. Ὅταν ὸ ὄρημοσ τοῦσ παρῆλαβε, τοῦσ ἔφερε λίγο πῖὸ κάτω ἀπὸ τὸ Παλάτι καὶ τοῦσ ἀνεκοῖωσε τὴν ἀπόφασι, ὸ νεότεροσ ἀπὸ τοῦσ δύο γνιοῦσ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἄλλ' ὸ πατέρασ ἔδωκε θάρροσ καὶ στοῦσ δύο, λέγοντασ :

— Παιδιὰ μου, χθὲσ, σ' ἔνα φύσμη ἀνέκοῖω, σὲ μῶσ στροφῆ τοῦ τροχοῦ, ἔλαβεσ καὶ τὴν δόξα μασ καὶ τὰ πλοῦρη μασ καὶ τὴν δύνάμη μασ. Ὅτὰ μπορούσαμε ἴσωσ νὰ ζήσομε, ἀλλὰ πῶσ ; Καταφρονέμενοισ καὶ βασανισμένοισ, μῆχρισ ὄτου ἔλθῃ καὶ γιὰ μᾶσ τὸ ἀναπόνετοισ τέλος... Ἀπὸ μῶσ τέτοια ζωῆ, δὲν εἶνε προτιμότεροσ ὸ θάνατοσ ; Ποῦ εἶνε ὸ Βασιλέωσ μασ ; Δὲν ἔπεισε χθὲσ μαχομένοισ ; Ποῦ εἶνε ὸ Μέγασ Δομιστικωσ, ποῦ ὸ πρωτοστράτορ Παλιολόγοσ καὶ οἱ δύο γνιοῦσ τοῦ ; Δὲν ἐσφάχτησαν χθὲσ ὄλοισ, ἀγωνιζόμενοισ ;... Μακρὰ νὰ πεθαινοῖσ καὶ μεῖσ μαζὺ τοῦσ... Ἄλλὰ καὶ ἡ ὄρα αὐτῆ καλὴ εἶνε. Ἀντροῦμενοισ σῆμερα ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ βίου, ἀσφαλίζομε τὸ μέλλον τῆσ πνεχησ μῶσ. Γιατὶ ποῖοσ ἔξει μὲ τὰ ὄπλα τοῦ Διαβόλου ; Ποῖοσ ἔξει ἄν, παραμένονοισ στὴ ζωῆ αὐτῆ, δὲν θὰ ἐπληρονομασθε ἀπὸ τὰ φαρμακερὰ βῆλη τοῦ ; Τῶρα ὄμοσ τὸ στάδιο τῆσ ἀθλήσεωσ εἶνε ἐτομο.

Ἐν ὄνοματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποῦ σταυρωθῆκε γιὰ μᾶσ καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέστη καὶ ἐβῆσ ἄνω καὶ μεῖσ, γιὰ ν' ἀπολαῖσομε κοντὰ τὸν τῆν αἰωνία ζωῆ !

Ἀφοῦ εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ καὶ ἐσπῆξε τὸ θάρροσ τῶν παιδιῶν, ἐκάλεσε τὸ ὄρημω νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προσαγῆ τοῦ Σουλτάνου, ἀρχίζοντασ ἀπὸ τὰ παιδιὰ. (Αὐτόσ θέλλεσ νὰ πεθῆνῃ τελευταῖοσ, γιὰ νὰ μὴ τὸν ἰδοῦν νεκρὸ οἱ γνιοῦσ τοῦ καὶ δευτιάσοῦν). Καὶ ὸ ὄρημοσ, ὑπακούοντασ, ἔκοψε τὰ κεφάλια τῶν νέων, ἐνῶ ὸ πατέρασ παρακολοθῶσε τὸ φοβερὸ θέαμα καὶ ἐφώνησε :

— Ἐδῆκα σ' ὄσε, Κύριε ! Ἄκουσο εἶσοι, Κύριε !

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

Δημοσιεύουμε σήμερα μερικές κρίσεις και έμμελλουσες Έλλήνων ποιητών, για τη γυναίκα, κείμενας άρχη από το ποιητικό έργο του γλυκυτάτου ποιητή του 'Ιωάν. Πολέμη.

Νά λοιπόν τί λέει ο Πολέμη για τη γυναίκα γενικώς :

Γυναίκα ! δέν μου κρύβεσαι, μή προσπαθής του κάκου, του σου σου τόν λαβύρινθο, που χίλια μονοπάτια μπλέκονται και ξεμπλέκονται, θαμπώνοντας τά μάτια, εγώ τά ξεκαθάρισα και δρόμους έχω ανοίξει...

'Η γαλανή τού φέμμα της, αλόγατα τού λέει, κι' όταν σε κάνει νά πονήσ, κι' ατέη μαζύ σου κλαίει.

'Η γαλανή σαν άγαπά, πίσω απ' τόν άντρα τρέχει, και δέν γυρεύει τίποτα, και δίνει ό,τι κι' άν έχη.

'Η καστανή γι' άληθινή, μονάχη της παίνεται, τού λέει τού φέμμα τεχνικά, κι' όταν πιαστή, τ' άρνείται.

'Η καστανή, στον έρωτα, άρχίζει μέ παιγνίδα, και στήνοντας τά δίχτυα της, πάνετα μέσα ή ίδια.

Τής μαυρομάτας την φωνιά, πριν ή φωνή την βγάλει, την βλέπεις μέσ' στα μάτια της, κι' όμως γελιάει πάλι.

'Η μαυρομάτα άν άγαπά, νιώθει φωτιά και λάβα με την άγάπη των άνδρων, την θέλει πάντα σκιάδα.

"Αν εύρης τη γυναίκα σου, στο σπίτι σου, μονάχη, και μέ τά χιάδια σε δεχθή, κάποιον κρυμμένο θάχη. "Αν έχ' ή γυναικούλα σου, συγχούς ποκοκεφάλους θά πη πώς συλλογίζεται, μαζύ μ' εμένα κι' άλλους

"Αν λήη, πώς κάποιος φίλο σου τόν έχει στο στομάχι, και δέν τότε χωνεύει πειά, κρυφά μαζύ του θάχη.

Τήν κόρη ως δώδεκα χρονών, μπορείς νά τη γελάσεις, από τά δώδεκα και 'μπρός, παπούτσια θά χαλάσης. Γρήγορα προβιάζεται, πεινά από κάθε τάξη, σπουδάζοντας τις ποτηριές, ίσια μέ τά δεκάξη.

"Επειτα εξήγησε και έλαβε την άδεια νά προσεγγισθώ στη γειτονική εκκλησία. Από κει παρέλασε ο δήμος τον άρχοντα Λουκά Νοταρά και τον άπεκεφάλισε».

'Η έξαφνική αυτή μεταβολή των διαθέσεων του Σουλτάνου ήταν άγασε αποτέλεσμα της μείης ; 'Η, καθώς είχαν πολλοί, ο Σουλτάνος άναγκάστηκε ν' αλλάξει διαγωγή προς τους νικημένους εξ αίτίας των στρατηγών του και των άλλων αυλικών του, οι οποίοι εφοβήθησαν μήπως ο Μωάμεθ Β' άποτελέσει νέαν αιχμή από Βυζαντινούς εύγενείς και παραγκωνισή αυτούς ; Το βέβαιο είναι ότι, όχι μόνον ο Λουκάς Νοταράς και ή οικογένειά του, αλλά και όλοι οι άρχοντες, όσοι την προηγούμενη μέρα είχαν έξαγορασθεί από τόν Σουλτάνο, έξαγορασηθήσαν. Και όλα τά όφρα κορίτσια των εύγενών του Βυζαντινού και οι έφηβοι παρεδόθησαν στον Κισλάραγα (τόν άρχιευνοίχο).

'Ο Ιστορικός Σαγουνδίνος άναφέρει, ότι τή σφαγή αυτή των εύπαρθών άκόλυθησε δευτέρα. Δηλαδή πολλοί εύγενείς, που είχαν κατορθώσει νά φύγουν από την Πόλη, ή ήταν μέσα σ' αυτή κρυμμένοι, έδωσαν πίστι στις ύποψείσεις του Σουλτάνου, προσήλθον, αλλά και αυτοί έθανατώθησαν, κατά τά τέλη 'Ιουλίου 1453. Άνδρες σπουδαίοι, όπως ο 'Ιερώνυμος Μίντος, μέ τού γιού του Γεώργιο, ο Πέτρος 'Ιουλιανός και ή οικογένειά του εσφάγησαν. Πολλοί όμως Ένετοί και άλλοι ξένοι κατορθώσαν άγρότητα ν' αποκτήσουν την ελευθερία τους, πληρώνοντας λύτρα. 'Ο Σουλτάνος είχε διατηρήσει 800 ως 2.000 δούκτα κάθε άνθρωπο.

Μόνο στο στρατό του έχάρησε τού λόγου του ο Μωάμεθ ο Β' : δηλαδή επέτρεψε επί τρεις ημέρες τή λεηλασία. Τά λάφυρα που πήραν οι Τούρκοι στρατιώτες έχουν εκτιμηθί από τους ιστορικούς σε 200.000 δούκτα, σαν νά λείε σίμηρα σε 60 εκατομμύρια δραχμές. 'Ο αριθμός των αιχμαλώτων σε 60 χιλιάδες και σε 20 χιλιάδες οι πεσόντες στην πολιορκία και εκείνοι που εσφάγησαν κατά την εισβολή και στις ακόλουθες ημέρες.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Οί έχθροι της Σάρας Μπερνάρ. Πώς... έφριξε τού σκυλάκι της στό φέβρο... !... Αί ζουφιλική κυρία της 'Αμερικής έξαχρησύνεται. Ένα ιστορική έγγραφο. 'Η επιστολή της Σάρας. 'Ο Σούμαν και ή μουσική, κ.λ.π.

'Η περίφημη τραγωδός Σάρα Μπερνάρ, ή οποία γνώρισε τή δόξα όσο λίγες γυναίκες. Λόγω ακριβώς της μεγάλης της φήμης, είχε πολλούς και επανδύονους έχθρους.

'Όταν λοιπόν έφρόνιζε νά ζήσει κάποια θεατρική περιόδια της στην 'Αμερική, μερικοί έχθροί της, θέλοντας νά την ζημιώσουν, έδημοσίευσαν σε διάφορες εφημερίδες μία σατανική τούτοι συκοφαντία εναντίον της. Λιέθησαν δηλαδή, ότι ή περίφημη καλλιτέχνης, σε μία στιγμή παραφοράς, άπαξέ τού άγαπημένο της σκυλάκι και τού έφριξε μέσα σ' ένα φέβρο, όπου τού διαταχμένο ζώο βρήκε οίκτρο θάνατο.

Κατόπιν της ψευδοεί αυτής διάδοσης, ή οποία έπροξένησε σ' όλους τή χειρότερη έντύπωση, ο σύλλογος των κυριών της άμερικανικής πόλεως Μισσορι συνήλθε σ' έκτακτη συνέλευση και καταδικάσασε παρωχηρά τή στάση της Σάρας Μπερνάρ, έξέδωσε δε και την κάτωθι άνακοίνωση σχετικώς :

"... 'Ο Σύλλογος των Κυριών της πόλεως Μισσορι, έχοντας όπ' όψει του, ότι ή έν λόγω ήθοσιος εστριματώθη για πάντα μέ την άνεξέλεπτη σφραγίδα της σκληρότητος, και ότι ή παρουσία της θά προσένηση φρικτή και άποτροσιασμέ σε κάθε πολιτισμένη χώρα, προτρέπει όλα τά γυναικεία σωματεία της 'Αμερικής νά εκδηλώσουν δι' ειδικών ψηφισμάτων την έναντίον αυτής δυσμένειάν των και νά της απαγορεύσουν οητώ νά ξαναπατήση τού πόδι της άπάνω σε άμερικανικό έδαφος...".

Αντίγραφο τού δομημένου τούτου έγγραφου εστάλησαν σε όλους τους γυναικείους συλλόγους τού Νέου Κόσμου, καθώς και στην ίδια την ήθοσιος.

'Η Σάρα Μπερνάρ, μόλις έδιάβασε την καταδικαστική άπόφαση των 'Αμερικανίδων όμοφύλων της, κατέληφθη από άγανάκτηση κι' έσπευσε άμέσως νά άπαντήση στην πρόθεση τού έν λόγω σωματείου μέ την έξης επιστολή :

"Κυρία,

"Αγνώω πώς ήμπορέσατε νά πιστέψετε άνεξετάστως μία άνόητη και φρικτή έναντίον μου συκοφαντία, την οποία δέν ξέρω ποιός απ' όλους τους έχθρους μου κακοθύλως διέδωσε. Σας βεβαιώνω όμως, ότι ποτέ μου δέν μου γεννήθηκε ή μαγία νά κακοποιήσω ούτε αυτά τά επικίνδυνα ζώα, πολύ δέ περισσότερο τά κατωκίδια, προς τά οποία τρέφω την τρυφερότερη στοργή.

"Σας όρκίζομαι, κυρία, στο λόγο της τιμής μου, ότι, όχι μόνον δέν προέβην ποτέ σε μία τωαντη άνανδρη και άπάνθρωπη πράξη, αλλά τούναντιον ότι λατρεύω τά ζώα Σας άναφρώς και ό προς τούτους, ότι διατηρώ κοντά μου σαρτάνα πουλιά, έξη σκυλιά, δυό γάτες, μία λεοπαρδάλη, έξη τσίχλες και μία γαζέλα.

"Επειδή δε έκτιμώ και σέβομαι τά μέγιστα τού εύγενές σωματείου, τού όποιον έλαχώς προσεδρεύετε, σας παρακαλώ, κυρία, νά μέ έγγραφέτε και έμέ από σήμερα μεταξύ των τακτικών του μελών.

"Σας σφιγγω φιλικώτατα τού χέρι.

'Υμετέρα

ΣΑΡΑ ΜΠΕΡΝΑΡ».

Κατόπιν αυτού, ή ζωοφιλική κυρία τού Μισσορι άλλαξαν γνώμη για τή μεγάλη τραγωδία και την ήπεδέχθησαν ένθουσιώδως, όταν ήσαν στην πατρίδα τους.

Είπε γνωστό πώς ή σύζυγος τού μεγάλου Γερμανού μουσικού Ροβέρτου Σούμαν ήταν μία από τις καλύτερες πιανίστριες της εποχής και συχνά έκανε περιουδίες στη Γερμανία και στό έξωτερικόν, όπου έπαζε σε συναυλίες, μέ έξαιρετική έντιμυα. Κάποτε σ' ένα τέτοιο ταξείδι, συνώδευσε την κυρία Σούμαν και ο σύζυγός της. Σ' ένα λοιπόν κονσέρτο, που έδωσαν στην πρωτεύουσα ενός μικρού γερμανικού δουκάτου, ήταν παρών και ο δούξ, ο όποιος ένθουσιώδης από τού παίζεμο της Κλάρας Σούμαν, και την εκάλεσε στό θεωρείο του, όπου της έκανε ένα σωρό κομπλιμέντα. "Υστερα έστράφη προς τόν σύζυγό της, ο όποιος ήταν παρών, και τόν ρώτησε, μέ τού γλυκύτερο ύφος τού κόσμου :

— Σας άρέσει και σας ή μουσική, κύριε Σούμαν ;